

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

DN-WAN.055.14.2025.1.PK
Warszawa, 13 czerwca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na zapytanie nr 2499

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na zapytanie Posła na Sejm RP Pana Tadeusza Tomaszewskiego w sprawie *wsparcia finansowego dla doktorantów przedłużających kształcenie w szkołach doktorskich*.

Szanowny Panie Pośle,

w odpowiedzi na zapytanie pragnę przekazać, że jednym z elementów reformy systemu szkolnictwa wyższego i nauki było wprowadzenie, w miejsce studiów doktoranckich, szkół doktorskich. Rozpoczęły one działalność z dniem 1 października 2019 r. – w oparciu o regulację ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą PSWN”.

Pozwolę sobie poinformować, że szkoły doktorskie są prowadzone przez uprawnione podmioty, stosownie do regulacji art. 198 ust. 3–5 ustawy PSWN. Kształcenie doktorantów jest prowadzone w oparciu o indywidualny plan badawczy oraz program kształcenia, trwa od 6 do 8 semestrów i kończy się złożeniem rozprawy doktorskiej. W zakresie nieuregulowanym w ustawie PSWN organizację kształcenia określa regulamin szkoły doktorskiej.

Ustawa PSWN zabezpiecza interesy doktoranta w przypadku zaprzestania kształcenia w szkole doktorskiej (zapewnienie przeniesienia do innej szkoły albo pokrycie kosztów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora). Ustawa PSWN przewiduje także uprawnienia pracownicze – przerwy wypoczynkowe i zaliczenie okresu kształcenia do stażu pracy. Zagwarantowano ustawowo prawo do zawieszenia kształcenia na okres odpowiadający czasowi trwania urlopu macierzyńskiego, ojcowskiego lub rodzicielskiego, w trakcie którego doktorantowi nadal przysługuje stypendium doktoranckie. A okresu wypłaty w takim przypadku nie wlicza się do łącznego 4-letniego okresu pobierania stypendium. Ponadto, w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu kształcenia, wprowadzono ewaluację jakości kształcenia w szkołach doktorskich.

Pozwolę sobie wyjaśnić, że wprowadzenie szkół doktorskich było związane z krytyką wcześniejszej formy kształcenia – studiów doktoranckich – dotyczącą niskiej skuteczności kształcenia. Wskazywano na wzrastającą liczbę doktorantów i na utrzymującą się na tym samym poziomie liczbę nadawanych stopni doktora. Wskazywano na wydłużony termin dzielący formalne zakończenie przez doktoranta realizacji programu studiów doktoranckich

od momentu uzyskania stopnia doktora. Proszę o przyjęcie wyjaśnień, że wypracowana koncepcja kształcenia w szkołach doktorskich uwzględniała wskazane głosy krytyczne. Pozwolę sobie wskazać, że celem kształcenia w szkole doktorskiej jest przygotowanie do – sprawnego i możliwie najszybszego – uzyskania stopnia doktora. Jednocześnie ustawa PSWN zawiera mechanizmy pozwalające na uwzględnienie indywidualnej sytuacji doktorantów w procesie kształcenia. Wskażę w tym zakresie, przywoływane także w piśmie Pana Posła, regulacje dotyczące możliwości przedłużenia (o dwa lata) terminu złożenia rozprawy doktorskiej, dotyczące przerw wypoczynkowych, jak również możliwości zawieszenia kształcenia z przyczyn związanych z rodzicielstwem.

Pragnę zapewnić, że kwestia wynagrodzeń oraz świadczeń w całym systemie szkolnictwa wyższego i nauki jest dla Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego niezwykle istotna. Przykładem tego są dotychczasowe działania resortu, które skutkowały wyasygnowaniem z budżetu państwa w 2024 r. dodatkowych środków finansowych na regulację wynagrodzeń w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. W szczególności na podstawie art. 368 ust. 9 ustawy PSWN został dokonany podział środków finansowych w kwocie 3.754.694,1 tys. zł, które przyznano w formie zwiększeń wysokości subwencji ze środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz badawczego uczelni z przeznaczeniem na podwyższenie wynagrodzeń brutto pracowników uczelni średnio o:

- 30% w odniesieniu do funduszu płac w grupie nauczycieli akademickich,
- 20% w odniesieniu do funduszu płac w grupie pracowników niebędących nauczycielami akademickimi,

w odniesieniu do wykonania wynagrodzeń w tych uczelniach w 2022 r. Równocześnie dla instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk wyasygnowano kwotę 190 mln zł z przeznaczeniem na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym pokrycie skutków wzrostu płac pracowników.

Ponadto 17 grudnia 2024 r. przekazano 71 uczelniom publicznym nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki skarbowe papiery wartościowe o łącznej wartości 1,5 mld zł, z przeznaczeniem na działania związane z utrzymaniem i rozwojem potencjału dydaktycznego oraz potencjału badawczego, w tym realizację projektów strategicznych. Równocześnie – w trosce o wyrównanie szans i nadrobienie wieloletnich zaległości w finansowaniu – 16 grudnia 2024 r. Minister Nauki dokonał zwiększenia wysokości subwencji dla instytutów Polskiej Akademii Nauk, w łącznej wysokości 100 mln zł.

W ustawie budżetowej na rok 2025 zaplanowano w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka (z wyłączeniem budżetu środków europejskich) wydatki w wysokości 33.014.319 tys. zł, co stanowi nominalny wzrost nakładów na ten cel w porównaniu do nowelizacji ustawy budżetowej na 2024 r. o 5,08%.

W kontekście rozwiązań dotyczących wsparcia doktorantów, uprzejmie wyjaśniam, że w wyniku reformy systemu kształcenia doktorantów wprowadzono powszechny system stypendialny dla doktorantów, zakładający wypłacanie stypendium każdemu doktorantowi nieposiadającemu stopnia doktora przez 4-letni okres kształcenia w minimalnej wysokości gwarantowanej ustawą PSWN. Zmiana ta w istotny sposób poprawiła status materialny doktorantów.

Doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich mają ponadto prawo do korzystania przez okres kształcenia (4 lata) z preferencyjnego kredytu studenckiego z dopłatami do oprocentowania z budżetu państwa oraz korzystnymi warunkami zaciągania kredytu oraz jego spłaty. Jednocześnie została zachowana także możliwość ubiegania się doktoranta o środki z programów grantowych, a także z programów stypendialnych oferowanych przez

jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne i prawne. Doktoranci mają również prawo ubiegania się o stypendium ministra dla wybitnych młodych naukowców.

Zwracam ponadto uwagę, iż wskazana w art. 209 ust. 4 ustawy PSWN wysokość stypendium doktoranckiego określa jego poziom minimalny.

- 1) 37% wynagrodzenia profesora – do miesiąca, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa (3466,9 zł);
- 2) 57% wynagrodzenia profesora – po miesiącu, w którym została przeprowadzona ocena śródkresowa (5340,9 zł).

Podmiot prowadzący szkołę doktorską może jednak ustalić stawki tych stypendiów na poziomie wyższym. Ponadto wskazuję, iż doktorant posiadający orzeczenie o niepełnosprawności otrzymuje stypendium doktoranckie w wysokości zwiększonej o 30% kwoty stypendium otrzymywanego przed oceną śródkresową.

Wskazuję ponadto, że od 1 października 2023 r. weszły w życie przepisy znoszące zakaz zatrudnienia doktoranta jako nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego. Zmiana została wprowadzona ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – *Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 1672, z późn. zm.) – w kontekście możliwości dodatkowego zabezpieczenia sytuacji materialnej doktorantów.

Pozwolę sobie poinformować, że Ministerstwo pozostaje w stałym kontakcie ze środowiskiem doktorantów. Wszystkie sygnały kierowane do resortu, czy to od Krajowej Reprezentacji Doktorantów, czy też indywidualnie od uczestników kształcenia są na bieżąco analizowane a zawarte w nich postulaty w miarę możliwości realizowane.

Odnosząc się do wskazywanych w piśmie okoliczności dotyczących pandemii COVID-19 oraz wojny w Ukrainie proszę o przyjęcie wyjaśnień, że organizacja roku akademickiego, przebiegu kształcenia oraz indywidualne decyzje w sprawach doktorantów pozostają w zakresie kompetencji podmiotów prowadzących szkoły doktorskie.

Wyjaśniam, że ograniczenie funkcjonowania podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w okresie pandemii nie oznaczało ich zamknięcia. Natomiast obowiązkiem władz podmiotów było zapewnienie funkcjonowania ich administracji. Jednocześnie pozwolę sobie przekazać, że Ministerstwo podejmowało wiele działań mających na celu zapobieżenie negatywnym skutkom związanym z pandemicznymi ograniczeniami lub ich zminimalizowanie. W tym kontekście wskażę na Komunikat kierowany do podmiotów prowadzących szkoły doktorskie w sprawie możliwości przedłużenia terminu złożenia rozprawy doktorskiej w związku z sytuacją pandemiczną. Ministerstwo poinformowało w nim, że istnieje możliwość uwzględnienia okoliczności związanych z pandemią przy rozpatrywaniu umotywowanych wniosków doktorantów o przedłużenie terminu złożenia rozprawy doktorskiej, także w przypadku, gdy w treści regulaminu szkoły doktorskiej nie zawarto bezpośredniego odniesienia do sytuacji związanej z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Wskazano także, że doktoranci, w stosunku do których zostałaby podjęta decyzja o przedłużeniu terminu złożenia rozprawy doktorskiej, byłiby nadal wliczani do składnika doktoranckiego subwencji. Podmioty prowadzące szkoły doktorskie – w zależności od własnej sytuacji finansowej – mogłyby więc przyznać tej grupie doktorantów, którzy przekroczyli łączny okres 4 lat otrzymywania stypendium doktoranckiego w szkołach doktorskich, środki na przygotowanie rozprawy doktorskiej, niebędące stypendium doktoranckim. Wyjaśniam, że Ministerstwo nie planuje wprowadzenia stypendiów dla doktorantów, którzy przedłużają kształcenie w szkołach doktorskich. Jednakże decyzja o stosownym wsparciu finansowym takich doktorantów może zostać podjęta, w ramach posiadanych środków, przez podmioty prowadzące szkoły doktorskie.

Pozwolę sobie również wyjaśnić, że doktoranci podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu) w okresie otrzymywania stypendium doktoranckiego. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne doktorantów stanowi kwota otrzymywanego stypendium doktoranckiego. Informuję, że Ministerstwo nie prowadzi prac, których celem byłaby zmiana wskazanych zasad. Jednakże w kontekście ubezpieczenia zdrowotnego wyjaśniam, że doktoranci, także ci, którzy nie pobierają stypendium doktoranckiego, podlegają temu ubezpieczeniu. Wyjątkiem są doktoranci, którzy mają inny tytuł do tego ubezpieczenia albo są zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego jako członkowie rodziny. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego powstaje z dniem złożenia oświadczenia o niepodleganiu obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu, nie wcześniej jednak niż z dniem rozpoczęcia pierwszego semestru kształcenia, a wygasa z dniem ukończenia kształcenia w szkole doktorskiej albo skreślenia z listy doktorantów.

W kontekście natomiast informacji o utracie zniżek w transporcie publicznym pozwolę sobie wskazać, że stosowne regulacje ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. *o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* (Dz. U. z 2024 r. poz. 380) określają, że uprawnienia do ulg przy przejazdach przysługują osobom w związku z posiadaniem przez nie statusem doktoranta – do ukończenia 35 roku życia – a nie otrzymywaniem stypendium doktoranckiego czy też etapem kształcenia (art. 4 ust. 4b i 6b oraz art. 5 ust. 1b). Pozwolę sobie także zwrócić uwagę, że w przypadku przyznania przez jednostkę samorządu terytorialnego – stosownie do art. 214 ustawy PSWN – osobom legitymującym się legitymacją doktoranta ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami komunikacji miejskiej, skorzystanie z ulgi jest możliwe na podstawie legitymacji.

W sprawie wydłużenia terminu trwania przewodów doktorskich uprzejmie informuję, że nie przewiduje się kolejnego przedłużenia. Zgodnie bowiem z art. 279 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669, z późn. zm.), zwanej dalej „przepisami wprowadzającymi”, studia doktoranckie rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 były prowadzone nie dłużej niż do 31 grudnia 2024 r. Ponadto, zgodnie z art. 179 ust. 4 pkt 2 przepisów wprowadzających, prowadzone w pierwszej instancji przewody doktorskie niezakończone do 31 grudnia 2024 r. odpowiednio umarza się albo zamyka się. Przewody doktorskie mogły być zatem realizowane przez co najmniej 5 lat i 8 miesięcy.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego podjęło wiele kroków, aby poinformować wszystkich o tym zdarzeniu, ale co najważniejsze, aby przedstawić ewentualne możliwości dokończenia procedury awansowej. Przede wszystkim ukazał się stosowny Komunikat Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w którym przedstawiono wszelkie najdogodniejsze rozwiązania, które kandydat mógł podjąć, by kontynuować swój przewód bez opłat (w tym wypadku już postępowanie).

Obecnie także istnieje możliwość dokończenia rozpoczętej procedury awansowej, jednak już na tzw. nowych zasadach, czyli określonych przepisami ustawy PSWN. Istnieje bowiem możliwość wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w trybie eksternistycznym. Dotychczasowe wysiłki nie zostaną zmarnowane, bowiem jeśli nie nastąpiła odmowa przyjęcia rozprawy doktorskiej w ramach przewodu doktorskiego, kandydat może wykorzystać ją w toku nowego postępowania.

Co do zasady, za przeprowadzenie postępowania w trybie eksternistycznym przewidziane jest wniesienie opłaty. Równocześnie należy zwrócić uwagę na art. 182 ust. 5 ustawy PSWN, zgodnie z którym w uzasadnionych przypadkach rektor (dyrektor instytutu PAN, dyrektor instytutu badawczego lub dyrektor instytutu międzynarodowego) może zwolnić z opłaty (w całości lub w części) za przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora. Wniosek o zwolnienie z opłaty za postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora

wymaga szczegółowego uzasadnienia. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego każdorazowo przypomina o tej możliwości.

Podsumowując, możliwe jest dokończenie procedury awansowej, jednak już na tzw. nowych zasadach. Tym samym, nie przewiduje się przedłużenia wspomnianych wyżej terminów.

W zakresie pytania dotyczącego planów Ministerstwa na poprawę warunków prowadzenia przewodów doktorskich uprzejmie informuję, że w związku z zamknięciem (umorzeniem) wszystkich przewodów doktorskich z dniem 1 stycznia 2025 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie planuje kolejnych działań w tym zakresie.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że podjęto w ostatnich latach szereg działań, aby poprawić sytuację osób, które obecnie realizują swoje postępowania awansowe.

Przed wszystkim – jak opisano powyżej – swoją działalność od 2019 roku prowadzą szkoły doktorskie, które zastąpiły dotychczasowe studia doktoranckie. Zmiana ta wpływa pozytywnie na efektywność finalizacji postępowań awansowych, m.in. poprzez poprawę sytuacji materialnej doktoranta. Formuła szkół doktorskich wspiera także interdyscyplinarność w badaniach naukowych związanych z przygotowywanymi przez doktorantów rozprawami doktorskimi. Kształcenie doktoranta jest zindywidualizowane – jest prowadzone na podstawie programu kształcenia oraz indywidualnego planu badawczego, co także pomaga w realizacji postępowania awansowego.

Można zatem stwierdzić, że stale wspiera się warunki, aby osoby ubiegające się o stopień doktora mogły sprawnie i efektywnie realizować swoje postępowania awansowe z wynikiem pozytywnym.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Karolina Ziolo-Pużuk
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.